

FORBEREDT. Annelise Risberg (66) planlegger å gå av med pensjon neste år.

Serie
Livets økonomiske faser

Pensjon

- 1 Vær gjeldfri
- 2 Belån boligen
- 3 Bruk pengene selv

Side 14-15

PRIVAT

www.dn.no

Slik finansieres hyttedrommen

Side 16-17

↑ ØKER MEST

Torsdag 30. juli 2009

UKE 31 NR. 173 - Årg. 120

Løssalg kr. 25

305.000 lesere hver dag

Svineinfluensa:

Ullevål sykehus

Krise-sykehus rydder 400 senger

Side 4-6

ETTERBØRS

Side 44-45

Madonna + Metallica = 76 mill.

Nyheter 4
Livsstil 20
Utenriks 25
Før Børs 32
Etterbørs 44

Seiler under norsk flagg

– hvis Siv Jensen overtar

Ingen tillit: – Jeg stoler ikke på finansminister Kristin Halvorsen. Men hvis Frp vinner valget, og Siv Jensen blir statsminister, skal jeg anbefale at vi flagger hjem hele flåten, sier skipsreder Herbjørn Hansson. **SIDE 8-9**

Foto: Thomas T. Kleiven

Typisk: Pensjonister kjennetegnes ved at de er dårlige på å bruke penger. Mange er gjeldfrie og vurderer å gi forskudd på arv.

SMART PENSJONIST. Annelise Risberg (66) planlegger å gå av med pensjon om ett år. – Jeg har det relativt romslig så lenge jeg jobber, sier hun. Ekspertene mener hun vil klare fint også som pensjonist.

Gjeldfri bolig beste

MARIA HENNINGSON
OSLO/DRAMMEN

Den beste formen for pensjonsforsikring er å være gjeldfri når man blir pensjonist, sier NHH-foreleser, forfatter og daglig leder i Penedoktoren, Agnes Bergo. Hun får medhold av Dag Jørgen Hveem, advokat og ekspert på privatøkonomi ved Handelshøyskolen BI.

Annelise Risberg (66) har gjennom årene vært en del hjemmeværende og jobbet deltid. Nå har hun en beskjeden inntekt fra jobben i bokhandel, men siden hun eier en leilighet og er gjeldfri mener begge ekspertene at hun har lagt et godt grunnlag for sin egen pensjonisttilværelse.

– Det er en myte at det «alltid lønner seg» å ha gjeld, sier Bergo.

Spe på pensjonen

Samtidig som Agnes Bergo anbefaler å være gjeldfri når man går av med pensjon, sier hun at det kan være riktig for en pensjonist å ta opp lån for å spe på pensjonen.

– Hvis man får dårlig økonomi

LIVETS ØKONOMISKE FASER

I en serie i sommer vil DN Privat presentere fallgruvene, beslutningene og rådene som trengs for å takle fire av livets økonomiske faser.

I dag: **Pensjon**

som pensjonist, bør man vurdere å ta opp lån på boligen, sier hun.

Som pensjonist mener hun imidlertid at man bør unngå den typen produkter som kalles fleksilån, eller rammelån. Ulempen med disse er nemlig at dersom man tar opp et høyt lån, og eiendomsprisene går ned, kan banken forlange innbetaling for å bedre sin sikkerhet. Skjer dette i en periode av livet der man har liten inntekt, og kanskje også er syk, kan man i verste fall bli tvunget til å selge boligen.

Både Bergo og Hveem anbefaler heller såkalte seniorlån, også kalt Litt Extra, som tilbys

av flere aktører. Lånerammens størrelse avhenger av alder. Jo eldre du er, jo mer får du låne. Lånet kan enten utbetales i månedlige summer eller som et engangsbeløp, og du betaler ikke renter på lånet.

Ubetalte renter legges til lånesaldo. Fordelen er at banken garanterer rett til å bo i boligen frem til du enten dør eller flytter permanent på sykehjem, mens ulempen er litt høyere rente.

Forskuddsarv – ikke for alle

I år har man flere ganger kunnet lese i mediene at man bør overføre verdier til barn og barnebarn for å unngå arveavgift. Men ifølge Bergo og Hveem gjelder ikke dette alle.

– Jeg kan ofte bli litt oppgitt over medier og rådgivere som med store bokstaver oppfordrer

eldre til å overføre formue til barna. Den beste hjelpen foreldre kan gi barna, er å oppdra dem til å klare seg selv og skape sitt egen økonomiske fundament, sier Bergo.

Annelise Risberg solgte familiens store enebolig til datteren og hennes familie, og har ingen planer om å overføre leiligheten sin som forskuddsarv til neste generasjon.

– Jeg kunne sikkert sette leiligheten over på dem, men det tror jeg ikke jeg vil, sier Risberg.

– Det er etter min mening helt riktig å ikke overføre bolig til datteren. Man bør ikke bli «husmann» i egen stue, men eie sin egen bolig. Det gir økonomisk handlefrihet, og representerer for de fleste en stor psykologisk verdi, sier Bergo.

Hun legger til at foreldre med en større formue selvsagt

kommer i en annen kategori, og at det for dem kan være gunstig å fordele formuen mens de er i livet.

Bruk pengene selv

– Den generasjonen som går av med pensjon nå bør trene på å bruke penger, det er de ikke flinke til, sier Hveem og legger til at det selvfølgelig ikke gjelder alle.

Han sier at i mange tilfeller vil neste generasjon ha bedre økonomi enn foreldrene, men også et større forbruk.

Annelise Risberg planlegger å gå av med pensjon om ett år, og ser frem til å få mer tid sammen med barnebarna, reising og å ordne i leiligheten.

– Det er riktig for en pensjonist som Risberg, med begrenset formue, å være mentalt innstilt på å bruke pengene sine på seg selv, sier Bergo.

Risberg har allerede byttet eneboligen med en leilighet på 85 kvadratmeter.

– Den skal jeg bo i til jeg dør. Jeg føler meg ikke så gammel, men jeg har lagt merke til at man lett kommer seg ut med rullator, sier hun.

Bergo mener det er flott at hun har byttet en stor og drifts-

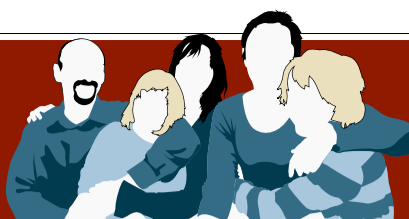
” Det er en myte at det «alltid lønner seg» å ha gjeld

Agnes Bergo, NHH-foreleser og daglig leder i Penedoktoren

16. juli
ETABLERING
Samboeravtale
Arvelov
Barn

23. juli
MIDT I LIVET
Sparing til barna
Boligstøtte
Nedbetalning av gjeld

I DAG
PENSJON
Forskuddsarv
Boligbytte
Pensjon

15

Behold bolig: I stedet for å overføre leiligheten til datteren anbefales Annelise Risberg (66) å beholde den for å ha muligheten å spe på pensjonen.

jonist fordi hun er gjeldfri. Alle foto: Johannes Worsøe Berg

pensjon

SLIK UNNGÅR DU ARVEAVGIFT

- Nye regler fra 1. januar 2009 gjør at hver giver kan overføre gave på 0,5G (35.128 kroner) per mottager per år uten at det regnes som arv.
- Periodisk ytelser til utdannelse, for eksempel gratis bolig i studietiden, er ikke arveavgiftspliktig.
- Heller ikke spanderingstilfeller hvor arvegiver betaler for seg og mottager tærer på fribeløpet.

Fribeløp og arveavgift
Gjelder fra hvert hode til hvert hode, og blir altså det dobbelte fra et foreldrepar til hvert barn.

Mellom barn og foreldre	0 - 470.000	0%
Neste	330.000	6%
Overskytende		10%

Andre, for eksempel besteforeldre	0 - 470.000	0%
Neste	330.000	8%
Overskytende		15%

messig dyr enebolig i en liten leilighet.
- Kjempebra at hun har tenkt livsløpsstandard, sier Bergo.

maria.henningson@dn.no

PROFIL

Navn: Annelise Risberg (66)
Familie: Enke siden 2000, én datter (35) og to barnebarn.
Utdannelse: Syv års realskole
Jobb: Jobber i bokhandel
Inntekt: 300.000 kroner
Sparekapital: Får etterlattepensjon etter mannen
Bolig: Eier en leilighet
Lån: Gjeldfri
Boligverdi: 2.500.000 kroner

SKATTEKRONER Å SPARE

- Planlegg arveoppgjøret innen familien - overføring av eksempelvis hytte til barna via lån og bruksrett kan redusere både arveavgiften og formuesskatten.
- Flytting til leilighet og frigjøring av midler fører til økt formuesskatt.
- Kjøp av leilighet i utlandet - velg land uten fordelingsavtale slik at man får fullt rentefradrag hvis man har lån - sjekk regler for arveavgift og eiendomsbeskatning.

Kilde: Skattebetalerforeningen

Overgangen til pensjonisttilværelsen kan gi nye prøvelser i parforholdet. Ta opp diskusjonen om tidspunkt for pensjonering tidlig, skriver Ellen K. Nyhus.

Pensjonistprøvelser

GJESTE-KOMMENTAR
ELLEN K. NYHUS

Mange med krevende jobber ser nok frem til pensjonsalderen, men den kan også by på utfordringer. For mange er det kanskje uventet at parforholdet kan utsettes for nye prøvelser, spesielt i den perioden mannen er pensjonert mens kona, som ofte er yngre, fremdeles er i jobb. Forskning fra USA viser at dette er en situasjon som kan være krevende for et parforhold. For det første kan en slik situasjon bety at roller og ansvarsområder i parforholdet byttes om, og alle takler ikke det like godt. For det andre kan det hende at den pensjonerte part er utålmodig

etter å realisere drømmer om å reise eller å bosette seg i varmere strøk, og så blir dette forhindret av at den andre part fortsatt er travelt opptatt med sin karriere. Dersom pensjonisttilværelsen begynner med et samlivsbrudd, vil det påvirke den velferd og det økonomiske handlingsrom en vil ha som pensjonist. Det er derfor en god investering for to-karrierepar å diskutere tidspunkt for pensjonering, og hvordan en skal forholde seg til eventuelle nye roller.

Pensjonisttilværelsen kan også være utfordrende fordi en må planlegge hvordan en skal tilpasse seg at ens fysiske kapasitet svekkes. Det er en fordel å være realistisk og forutseende når en planlegger bosituasjonen i denne fasen av livet. Mange har eneboliger og hager som etter hvert blir uhåndterlige, og ikke alle er så heldige å ha barn og barnebarn som kan stille opp og hjelpe. Kostnadene ved stell og vedlikehold vil da stige, mens pensjonsinntektene ikke nødvendigvis stiger tilsvarende. En må ta vanskelige beslutninger som handler om å prioritere mellom

boligkonsum og annet konsum, mellom egen velstand og trygghet, og overføring av formue til etterkommere. Det er lurt å bruke tid på disse beslutningene, da det kan være mye følelser involvert når det gjelder salg av en bolig en har brukt i mange år og i valg mellom egen og etterkommeres velstand.

For mange med store boliger vil det være lurt å redusere boligkonsumet, slik at en får en mindre og mer lettstelt bolig og får frigjort kapital som kan brukes til å spe på pensjonen. Eventuelt kan en låne på egenkapitalen i huset, og på den måten få midler til å betale for nødvendig hjelp så en kan få fortsette å bo i boligen. Det finnes ulike løsninger for dette, og en bør undersøke betingelsene for disse lånene nøye slik at en er kjent med konsekvensene. Dersom en til slutt ikke kan betale lånet, er utpanting siste utvei. Og det er ikke en grei situasjon for en eldre pensjonist.

Ellen Katrine Nyhus er forsker og førsteamanuensis ved Universitetet i Agder.